

УДК: 327.51(410:4-672EU)
Biblid 1451-3188, 15 (2016)
Год XV, бр. 56-57, стр. 21-33
Извори научни рад

др Слободан ЗЕЧЕВИЋ¹

ПОСЕБАН СТАТУС ВЕЛИКЕ БРИТАНИЈЕ УНУТАР ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

ABSTRACT

On the European Council meeting of 16 February 2016, the British Prime Minister David Cameron obtained a "special status" for the United Kingdom in the European Union. About a further EU membership, the British voters will decide in a referendum scheduled for 23 June 2016. The "special status" implies that the provision of the treaty of the European Union about "as close as possible Union among member states" in future will not be applicable to the UK, but that also include the right for the British government to apply a discriminatory measures in the field of social care between newly arrived European and British workers. Great Britain did not get a right to veto the decision of ministers of finance of the euro zone. The UK government aims to achieve a maximum benefit, but at the same time to participate less in the integration process in the European Union. Thereby the British impede a progress towards greater unity and solidarity in the European Union, which is obviously necessary to respond to the challenges of the globalized world (economic crisis, migrations)

Key words: The European Union, The European Council, a special status, social care, discrimination, the legal order of the European Union, federalism, the euro-zone.

1) УВОД

На састанку Европског савета, одржаном у Бриселу 19. фебруара 2016. године², постигнут је договор између шефова држава или влада чланица

---

¹ Институт за европске студије, Београд, Е-маил: vzecovic@eunet.rs

² Philippe Bernard, L' accord anti - "Brexit" annonce le debut d' une campagne perilleuse pour David Cameron", Интернет: www.lemonde.fr, 20.02.2016.

Европске уније који британском премијеру Дејвиду Камерону (*David Cameron*) омогућава да распише референдум о статусу Велике Британије у Европској унији. Камерон сматра да је постигнути договор довољан да се заложи у име своје конзервативне странке пред британским бирачима да Велика Британија остане у Европској унији. Референдум је заказан за 23. јун 2016. године тако да ће Британци да се изјашњавају по други пут од 1975. године о овом питању. Након тридесет сати преговора у Европском савету британски премијер је тријумфално нагласио да је изборио „посебан статус“ за Велику Британију у оквирима Европске уније. Према Камерону то значи да његова држава „неће никада бити део Европске уније као супер државе, неће увести евро и неће учествовати у процесима за које сматра да не функционишу попут Шенгенских споразума.“³ Камерон је закључио своје обраћање новинарима тиме да „не воли Брисел, али воли Велику Британију.“ Упркос претходно изнетом, британском председнику владе остаје сложен посао да убеди британске бираче да треба да остану у Европској унији под посебним статусом. У вези са овим „малим оперским заплетом“ коју је изазвала Камеронова иницијатива треба имати у виду следеће. Криза коју је испровоцирала британска влада долази у тренутку када је Европска унија суочена са једном много озбиљнијом кризом а реч је о приливу преко милион миграната са севера Африке на њену територију. Поред тога, Европска унија је у прошлој години једва пребродила дужничку кризу Грчке која је претила да декредитализује Европску монетарну Унију и евро као заједничку валуту. Дакле, британска сецесионистичка представа појачава утисак да „Европска унија пуца по свим шавовима“. Апсурдно је и то што расписивање референдума о британском статусу долази у тренутку када Европска унија више него икада одговара британским погледима на европску сарадњу. Наиме, захваљујући пресудама Уставог суда Немачке у вези са уговорима из Мастрихта и Лисабона као и уздржаној политици владе Ангеле Меркел према даљој федерализацији Европске уније, ова последња никада није била ближа концепту лабавог конфедералног савеза где свака од држава чланица брани сопствене ставове у складу са националним дневно-политичким интересима. Оно што Дејвид Камерон назива „посебним статусом“ Велике Британије у Европској унији, а што одговара и појму Европа *à la carte* (тј. узми само оно што ти одговара), до те мере је супротно са духом њеног правног поретка да заправо отвара питање дугорочног интереса осталих чланица Уније да Велика Британија остане у њеном саставу. О чему је заправо реч? Одредба о „што ближе Унији међу државама чланицама“ убудуће не би била применљива на Велику Британију. У члану 1 уговора о Европској унији наглашава се да уговорни текст „представља нову деоницу у сталном процесу стварања што ближе Уније међу народима Европе.“ Британски председник

³ Cecile Ducourtieux, *L' accord anti - "Brexit" amplifie le mouvement vers une Europe a la carte*, www.lemonde.fr, 20.02.2016.

влада Дејвид Камерон, на састанку Европског савета одражном у Бриселу у фебруару 2016. године, тражио је да његова држава буде изузета од ове одредбе. Додуше, на поменутом састанку постигнут је компромис да ово ново изузеће које се односи на Велику Британију ступи на снагу са будућим изменама оснивачких уговора које би требало да уследе од 2017. године. Условљавање Камерона наравно има дубље политичке и правне последице. Одредбу о „што ближе Унији међу народима Европе“ Суд правде Европске уније никада није користио као правни аргумент у својим пресудама. Реч је о програмској одредби оснивачког уговора која би требало да подсећа и укаже да је крајњи циљ европске интеграције поступно ближе уједињење држава чланица које би у догледно време довело до стварања европске федералне државе. У овом контексту треба имати у виду следеће. Настанак Европске уније представља преседан у историји Европе обележене националном хомогенизацијом и насилним оснивањем националних држава које су тежиле да прошире своје територије и подручја утицаја, како у Европи тако и у другим деловима света. Европска унија је настала мирним уједињењем, на добровољној основи и постепено се ширила на све већи број европских држава, укључујући оне из средње и источне Европе. Европска унија није утемељена као регионална међународна организација, али није ни еволуирала у федералну државу већ је постала „унија држава“⁴ која има за циљ да код европских народа створи осећај припадности једној широј заједници. Без обзира на претходно изнето не треба губити из вида да Европска унија користи технике и механизме федералне државе у многим областима свог деловања попут области привреде, монетарне политике, правног поретка или функционисања институционалног система. Од оснивања Европских заједница и Европске уније био је присутан сталан пренос надлежности од држава чланица ка наднационалним органима Европске уније. Овај пренос надлежности сматран је неповратним. Пренете надлежности од техничко-економских временом су постајале суштинске које дубоко задиру у суверенитет држава. Тако је наднационалним органима Европске уније поверена надлежност да усвајају законодавне акте (уредбе, директиве, одлуке), да штампају европску валуту (овлашћења Европске централне банке) или, пак, да доносе коначне и обавезујуће судске пресуде (надлежност Суда правде).⁵ Шта више, унутар Европске уније већина држава чланица међусобно је укинула или има намеру да укине граничне прелазе, чиме се ствара слободни унутрашњи европски простор који подразумева ефикасну федералну заштиту спољних граница. Британски председник владе жели да се ограда од описане федералне динамике. Будућим наглашавањем, у тексту оснивачких уговора,

⁴ Philippe Manin, *L'Union européenne*, Pedone, 6 edition, Paris, 2010, p. 14.

⁵ Michel Clapie, *Manuel d'institutions européennes*, Flammarion, 3 edition, Paris, 2010, p. 26.

да одредба о „што ближеј Унији међу европским народима“ не важи за Велику Британију даје овој последњој „посебан статус“, који додуше већ увелико постоји ако имамо у виду следеће. Велика Британија је одбила да се одрекне своје националне валуте и да учествује у стварању „евра“ као заједничке европске валуте под надлежношћу Европске централне банке као федералног органа.⁶ Поред тога, Британија се определила за „*opting out*“ формулу када је реч о надзору над границама и примени правних тековина из Шенгена, предвиђених уговором из Амстердама из 1999. године.⁷ Тиме се по први пут одустало од једнообразног продубљивања интеграционих процеса у свим државама чланицама, односно до појаве у пракси „Европе са више брзина“. Велика Британија је, такође, била веома уздржана у погледу остваривања предлога уговора који успоставља европски устав из 2004. године⁸, који на њену срећу није ратификован у Француској и Холандији на референдумима 2005. године, тако да и није ступио на снагу.⁹ Обзиром да Британци нису део евро зоне они данас не учествују у појединим важним међудржавним споразумима држава чланица. Тако је Европска унија одговорила на светску финансијску кризу која је избила 2009. године и на покушаје дестабилизације њеног монетарног система потписивањем, у јулу 2011. године, међувладиног уговора држава чланица о оснивању Европског механизма стабилности (ЕМС). Реч је о фонду од 500 милијарди евра који је попуњен доприносима држава чланица Уније, а чија средства треба да се користе за помоћ оним државама чланицама зоне евра које су у економским тешкоћама.¹⁰ Друга мера јесте потписивање „Уговора о стабилности, усклађивању и управљању“ 2. марта 2012. године од стране 25 држава чланица. Овим међународним уговором, који је доведен у везу са правом и институцијама Европске уније, предвиђена је обавеза пре свега држава чланица из зоне евра, али и других потписница, да доведу своје буџете јавне администрације у равнотежу или у суфицит, да заједнички ускладе своју економску политику, као и да побољшају управљање зоном евра. Камеронова иницијатива о референдуму има за циљ да предупреди претње од будућих институционалних реформи оснивачких

---

⁶ Guy Isaac, Marc Blanquet, *Droit general de l' Union europeenne*, Sirey, 10 edition, Paris, 2012, p. 11; Philippe Manin, *L' Union europeenne*, Pedone, N 6, Paris, 2005, p. 48.

⁷ Jean Paul Jacque, *Droit institutionnel de L' Union europeenne*, Dalloz, 5 edition, Paris, 2009, p. 174.

⁸ Valery Giscard d' Estaing, *La constitution pou l' Europe*, Albin Michel, Paris, 2003, p. 11.

⁹ Guy Isaac, Marc Blanquet, *Droit general de l' Union europeenne*, Sirey, 10 edition, Paris, 2012, p. 28; Michel Clapie, *Maunuel des institutions europeennes*, Flammarion, 3 edition, Paris, 2010, p. 185; Armel Pecheul, *Le traite de Lisbonne*, La constitution malgres nous?, Editions Cujas, Paris, 2008, p. 19.

¹⁰ Интернет: www.europa.eu; Bertrand Nouel, *Pourquoi le traite de stabilite europeen sera ratifie par la France*, <http://www.ifrap.org>, 21.05.2012.

уговора који би ишли у правцу стварања европске демократске „федерације држава-нација“, чиме би се одговорило на растући национализам и популизам у Европи. Институције европске федерације (Европски парламент и Комисија) имале би веће и дубље надлежности у економској и монетарној сфери. Велика Британија жели да отвори алтернативу другим државама чланицама. Уместо „федерације држава-нација“ Европска унија би била подручје слободне трговинске размене, без претњи од наднационалног модела федералне унификације који се одвија без стварања федералне државе и установљавања устава. На овај, по природи прогресивни ток који се одвија у етапама и ствара неповратну интеграцију у одређеним областима, а који истовремено стално тражи даље и дубље интегрисање, у Великој Британији традиционално се лоше гледало. Британци су претходно описани процес називали „ефектом преливања (*spill over effect*)“.¹¹

Имајући у виду претходно изнето могло би да се закључи да би европски статус Велике Британије требало да личи на статус које имају државе које нису њене чланице, попут Норвешке или Швајцарске. Проблем је у томе што ове последње немају право учешћа у институцијама Европске уније, па самим тим и не утичу на европско законодавство или суштинске одлуке, а Норвешка чак мора и да плаћа допринос за право слободног учешћа на тржишту Уније. Дејвид Камерон, као своју велику политичку победу, представља чињеницу да ће Велика Британија са својим посебним статусом унутар Европске уније моћи да одлучује готово о свему, а да истовремено примењује само оне европске прописе који њој одговарају. Када би и друге државе чланице усвојиле британски приступ европска интеграција би постала бесмислена, те би Европска унија могла да се укине. Свака од држава чланица изабрала би само оне одредбе комунитарног права које јој одговарају, док би за остале тражиле изузеће од примене што је иначе у супротности са духом претходно поменутог. Наиме, Суд правде је још у пресуди „Costa/ENEL“ инсистирао на специфичној природи комунитарног права, преносу овлашћења и трајном ограничењу суверенитета држава чланица. Суд је сматрао да право Уније треба да се примењује једнообразно у свим државама чланицама, односно да норме овог права, било да се ради о изворном или изведеном праву, морају у свим државама чланицама да имају исто значење, исту обавезујућу снагу и исти непроменљив садржај.¹²

¹¹ Michel Clapie, *Manuel des institutions europeennes*, Flammarion, 3 edition, Paris, 2010, p. 23; Denys Simon, *Le systeme juridique communautaire*, PUF, 3 edition, Paris, 2001, p. 108; Armel Pecheul, *Le traite de Lisbonne, La constitution malgres nous?*, Editions Cujas, Paris, 2008, p. 13.

¹² D. Simon, *Le systeme juridique communautaire*, PUF, 3 edition, Paris, 2001, p. 409.

2) ЗАШТИТА ДРЖАВНОГ СУВЕРЕНИТЕТА

Председник Европског савета Доналд Туск (*Donald Tusk*) је у нацрту одлуке¹³ овог органа, везаног за будући аранжман са Великом Британијом, нагласио да у контексту примене начела супзидијарности које подразумева да законодавство треба да се доноси на што ближем нивоу грађанима, може да се уведе систем „црвеног картона“. Реч је о томе да би законодавни предлог Комисије могао да буде одбачен у случају да 55 одсто националних парламената држава чланица сматра да је овај у супротности са начелом супзидијарности. Уступак Великој Британији је релативан ако имамо у виду тешкоће да се прикупи подршка 55 процената националних парламента из 28 држава чланица.

3) ОДСТУПАЊА У ОБЛАСТИ СОЦИЈАЛНИХ ДАВАЊА

Влада Велике Британије добила је од европских партнера дозволу за примену дискриминативних мера у области социјалне помоћи између британских и новопридошлих европских радника који се запошљавају у њеној престоници. Наиме, новопридошлим европским радницима са скромним примањима, у Великој Британији ће бити умањене пореске олакшице и субвенције за становање у прве четири године од проналажења првог запослења, с тим што би овај механизам могао да остане на снази и до седам година.¹⁴ Влада Велике Британије правда ову дискриминацију чињеницом да радници из других држава чланица нису довољно дуго уплаћивали средства у британске социјалне фондове како би могли да буду њихови пуни корисници.¹⁵ Поред тога, британска влада има намеру да умањи и породичне додатке које примају радници из Европске уније којима су деца остала да живе у државама чланицама порекла, а реч је о државама источне Европе (највећи број радника у овој ситуацији је из Пољске). Дечји додатак био би рачунат у односу на економску ситуацију у држави чланици где деца живе, а не оној која влада у Великој Британији. Мерама о којима је реч Камерон заправо жели да ограничи прилив радника из других држава чланица, тј. да на тај начин учини Велику Британију мање атрактивном за „европске гастарбајтере“. У вези са претходно изнетим, треба имати у виду следеће. Радници из источне Европе најчешће се не досељавају у Велику Британију због социјалних давања, већ зато што у

---

¹³ Conseil européen, Projet de decision des chefs d' Etat et de gouvernement, reunis au sein du Conseil européen, concernant le nouvel arrangement pour le Royaume-Unie dans l' Union européenne, EU co 4/16,02.02.2016.

¹⁴ Vincent Collen, „Brexit: 6 questions sur le futur accord Grande Bretagne/UE“, www.lesechos.fr, 24.02.2016.

¹⁵ *Ce que comprend le statut specijal du Royaume-Unie*, Интернет:www.lemonde.fr, 20.02.2016.

својим државама немају посла или зато што су у Великој Британији плате знатно више. У овом контексту треба имати у виду да је релативно скоро британска влада подигла минималну плату за 7,5 одсто. Британска влада је објавила да би у овом тренутку свега 84 000 породица било погођено новим мерама, што значи да оне саме по себи не би представљале велику уштеду у буџету, већ је више реч о пропагандно политичком потезу.¹⁶ Ипак, објективно гледано, треба имати у виду да је Велика Британија била суочена са масовним приливом радне снаге из других држава чланица, тј. са доласком око милион радника у последњих десет година. У овом контексту јавља се иницијатива да и друге државе чланице суочене са масовним приливом европских радника у дужем периоду могу да стекну право на ограничавање социјалних давања. Што се тиче децјег додатка на састанку Европског савета договорено је да све државе чланице могу да ограниче исти за децу која не бораве на територији државе чланице где су родитељи нашли запослење. Од 2020. године ова ограничења могла би да се примењују не само на новопридошле, већ на све европске раднике у овој ситуацији. Влада Велике Британије је заинтересовала и друге државе чланице за примену оваквих рестриктивних мера, те се спекулише да о њиховој примени већ размишљају Немачка, Белгија и још неке државе чланице. Велика Британија је својим захтевима отворила *Пандорину кутију* различитог социјалног третмана радника из Европске уније, у зависности од њиховог порекла. Ово је наравно у супротности са начелом који постоји у праву Европске уније о „забрани дискриминације на националној основи“¹⁷ између домаћег и радника из друге државе чланице у погледу запошљавања, плата и других услова рада. Нови британски прописи посредно ће да проузрокују управо овакве услове. Шта више, у члану 3 уговора о Европској унији који је програмске природе стоји да се Европска унија успостављајући унутрашње тржиште бори за трајан развој и социјалну тржишну привреду која тежи социјалном напретку, а против социјалних одстрањивања и дискриминације. Британска регулатива биће у супротности и са начелима изнетим у пресудама Суда правде, које су додуше донете у области слободног настањивања и рада припадника независних занимања.¹⁸ Наиме, Суд правде је у овој области поставио начело „националног третмана“ према коме држављанин Европске уније има право да обавља послове и ужива исте погодности које имају грађани државе чланице настањивања. Британски противаргумент био би у томе да је Велика Британија суочена са дуготрајним и масовним приливом радника који може да угрози њену социјалну

¹⁶ Vincent Collen, „Brexit: 6 questions sur le futur accord Grande Bretagne/UE“, Интернет: www.lesechos.fr, 24.02.2016.

¹⁷ Члан 45 став 2 уговора о функционисању Европске уније.

¹⁸ CJCE, 21.06.1974., Reyners/Belgique, aff. 2-74, Rec. 631.

стабилност, те предузете дискриминаторне мере доприносе очувању јавног реда и мира.

4) КОМПРОМИС У ВЕЗИ СА УПРАВЉАЊЕМ ФИНАНСИЈСКОМ ОБЛАШЋУ

У бојазни да би финансијски прописи усвојени у оквиру евро подручја могли да угрозе Лондонску берзу и британско финансијско тржиште Велика Британија је од својих партнера у Унији тражила да добије право вета на одлуке донете на састанцима Савета министара финансија евро зоне. Међутим, француски председник Оланд (*Hollande*) оштро се успротивио британском уплитању у доношење одлука у оквиру Европске монетарне уније. Поред тога, Француска се супротставила и британској намери да одлучује које ће од прописа донете у институцијама Уније везане за финансијски надзор желети да примени. Компромис који је постигнут је следеће природе:¹⁹ Велика Британија није добила право да стави вето на одлуку министара финансија евро подручја која је за њу спорна, али има право присуства на њиховим састанцима, као и право да се позове на спорни текст и да га пренесе на даљу расправу од Савета министара ка Европском савету (шефови држава или влада чланица Европске уније). Међутим, по завршетку расправе британски представник нема право да уложи вето на одлуку о којој је реч. Велика Британија се ипак изборила за право да се појединачно позове на спорну одлуку, без подршке других држава чланица и тиме испровоцира расправу у Европском савету. Француска је пак тражила да Велика Британија буде у обавези да прикупи подршку још неколико држава чланица не би ли покренула дискусију на највишем нивоу. Што се тиче примене европских финансијских прописа Француска влада је задовољна јер изгледа да неће бити могућа њихова примена „у више брзина“ у државама чланицама, с обзиром да се у тексту договора са Великом Британијом подвлачи незаобилазни значај заједничкиог поља примене правила (*level playing field*).

5) НЕОПХОДНОСТ ДА ВЕЛИКА БРИТАНИЈА ОСТАНЕ У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ?

Имајући у виду њен острвски положај, Велика Британија је имала специфичан однос према европским интеграцијама. Наиме, још је Винстон Черчил (*Winston Churchill*) дефинисао британску спољну политику са три круга деловања. Пре свега, реч је о давању приоритета изградњи изузетно блиских односа са Сједињеним Америчким Државама. Велика Британија је уз америчку

---

¹⁹ Vincent Collen, Brexit: Cameron obtient un statut special pour la Grande-Bretagne dans l' Union europeenne, Интернет: www.lesechos.fr, 20.02.2016.

помоћ успела да остане једна од ретких европских држава која је одолела нападима нацистичке Немачке. После Другог светског рата британска влада је била уверена да једино у чврстом савезу са САД-ом може да се одупре Совјетском Савезу и другим социјалистичким државама. Поред тога, она је имала циљ да одржи блиске односе са својим бившим колонијама у оквиру Комонвелта (*Commonwealth*). У првим годинама после Другог светског рата код британских политичара владало је уверење да је Велика Британија и даље колонијална сила и стварна победница рата уз Сједињене Државе и Совјетски Савез, као и да је трговинска размена у оквиру Комонвелта најважнија и довољна за њен привредни просперитет. У том смислу, Британија је остала по страни приликом оснивања Европске заједнице за угаљ и челик 1951. године и Европске економске заједнице 1957. године. Поред уверења да је Британија светска сила постојао је и став о немогућности да се пренесе део суверенитета и права на законодавно одлучивање од британског парламента ка органима Европских заједница у Бриселу. Овај став је промењен почетком шездесетих година прошлог века када је Велика Британија била суочена са економском стагнацијом и изолацијом у односу на државе чланице Заједнице, те су британске владе у два наврата 1961. и 1967. године тражиле да приступе претходно поменути, али у томе нису успеле због вета француског председника Де Гола (*De Gaulle*). После одласка Де Гола са власти 1968. године нови француски председник Помпиду (*Pompidou*) био је наклоњенији британском приступању Заједници те је оно остварено 1. јануара 1973. године.²⁰ Приступање Велике Британије Заједници није суштински променило британски став према европској интеграцији. Компромис који је због економских интереса Британија морала да направи са својим суверенистичким опредељењем приступањем Заједницама није у суштини променио њено схватање европске интеграције. Велика Британија и даље наставља да гледа на европску интеграцију кроз призму заједничког привредног простора из кога може да извуче економску добит, а не као ембрион будуће федералне државе у чију корист ће чланице Уније постепено да пренесу надлежности у области економије, спољних послова, одбране или унутрашњих послова. Према схватању бивше британске премијерке Маргарет Тачер (*Margaret Thatcher*) најбољи начин да се изгради Европска заједница јесте активна сарадња независних и суверених држава која уважава национални идентитет.²¹ Стављање Велике Британије под власт бриселског „бирокуратског конгломерата“ било би погубно по британске интересе и циљеве којима

²⁰ Louis Cartou, Jean-Louis Clergerie, Annie Gruber, Patrick Rambaud, *L'Union européenne*, Dalloz, 6 edition, Paris, 2006, p. 50.

²¹ Pauline Schnapper, *Le Royaume-Uni dans l'Union européenne: le debut de la fin?*, Интернет: www.laviedesidees.fr, 07.02.2012.

Британија тежи. Имајући у виду да су условно говорећи немачко-француска интегративно федералистичка и британска суверенистичка концепција Европске уније (уз одсупања у погледу изградње правног оквира либералног европског тржишта) толико различите, поставља се питање шта још увек држи Велику Британију у Европској унији? Реч је пре свега о економским интересима. Чланство државе у Европској унији подразумева приступ европском унутрашњем тржишту од око 500 милиона становника, што је веће економско подручје од Сједињених Америчких Држава и Јапана заједно. Европска унија није само бесцарински простор слободне привредне размене већ је и федералним прописима уређено унутрашње тржиште чији наднационални правни поредак мора да поштује 27 држава чланица. Стога и Дејвид Камерон истиче „да је Велика Британија чланица Европске уније јер то доприноси запослености, британској трговини и инвестицијама. Ми смо трговачка нација и потребна су нам отворена тржишта“, закључује Камерон. Велика Британија извози 51 одсто роба и услуга на тржиште Европске уније, а само 13 процената на тржиште Сједињених Америчких Држава.²² Чланство у Европској унији је по неким проценама омогућило Британији да отвори три и по милиона радних места, кроз развој послова британских предузећа на континенту. Слобода кретања људи загарантована у оквиру Европске уније је, пак, подстакла 1,6 милиона Британаца да се населе у другим државама чланицама. Међутим, иако је Велика Британија после Немачке, а уз Француску, међу најмногљуднијим чланица Уније њен допринос буџету Европске уније не одговара њеној демографској и економској снази. Наиме, Британци уплаћују у буџет Уније 11 милијарди и 342 милиона евра, Немачка 25 милијарди и 815 милиона, Француска 19 милијарди и 574 милиона, док италијански доприноси износе 14 милијарди и 368 милиона евра.²³ У Европској унији уобичајено је да економски развијене помажу слабије развијене чланице, тачније да више доприносе буџету Уније и европским фондовима, а да из њих мање примају. Разлика између доприноса и прихода од Европске уније назива се „буџетским билансом.“ Претходно поменути биланс израчунава се у функцији Националног бруто прихода, мере која одговара БДП-у али са додатком прихода из иностранства. Велика Британија посвећује 0,23 одсто свог Националног бруто прихода солидарности са другим државама чланицама, што је ставља на десето место у Европској унији иза Холандије, Шведске, Немачке, Финске, Аустрије, Белгије, Француске, Данске и Италије. За ово стање кључни допринос дала је Маргарет Тачер која је 1979. године испровоцирала политичку кризу због британских доприноса буџету Европске уније. Наиме, Тачерова је сматрала да је разлика од 30 одсто између оног што Британија

---

²² Интернет: www.atalantico.fr, Sophie Loussouarn, Bouter l' Anglais... une sortie du Royaume-Unie tuerait-elle l' Europe ou la sauverait-elle? 16.02.2016.

²³ "Brexit": *que pese le Royaume-Unie dans le budget europeen*, www.lemonde.fr, 16.02.2016.

уплаћује и прима из буџета Уније превелика те је добила такозвани „британски попуст или корекцију“ која је износила две трећине од претходно поменуте разлике. Из претходно изнетог може да се уочи да Велика Британија, у ствари, тежи да оствари што већу корист а да што мање учествује у интегративним процесима у Европској унији. Тиме Британци заправо руше европски склад и ометају напредак ка већем јединству и солидарности који је очигледно неопходан да би Европска унија одговорила изазовима у данашњем глобализованом свету (економске кризе, миграције). Велика Британија ставља себе у „посебан положај“ у односу на остале чланице Европске уније који све више личи на онај који имају Норвешка или Швајцарска које нису њене чланице. При томе, британска влада и даље жели да учествује у одлучивању у институцијама Европске уније, па чак и у оним областима попут монетарне Уније где Британија није део интегративног процеса. Шта више, влада Велике Британије тежи да се наметне као алтернативни европски лидер у односу на Немачку и Француску привлачећи ка себи еврофобичне владе држава чланица из источне Европе. Стога се отвара дилема да ли Европској унији одговара, без обзира на велики економски и политички значај који Велика Британија има, да толерише овако „посебног члана“ који разара унутрашње биће и суштинске циљеве због којих је Европска унија и створена. Ипак, треба имати у виду да Британија изгледа рачуна на прећутну подршку немачких конзервативаца који су већ дуги низ година, услед уједињења Немачке и њеног економског раста, више опредељени за европски конфедерални, него за федерални модел.

6) ИЗВОРИ

- Berramdane, Abdelkhaleq, Rosseto, Jean, *Droit de L' Union europeenne*, Montchrestien, Paris, 2010.
- Berthu, Georges, Souchet, Dominique, *Le traite d' Amsterdam, contre la democratie*, O.E.I.L., Francois-Xavier de Guibert, Paris, 1998.
- Boulouis, Jean, *Droit institutionnel de l' Union europeenne*, Montchrestien, 5 edition, Paris, 1995.
- Cartou, Louis, Clergerie, Jean-Louis, Gruber, Annie, Rambaud, Patrick, *L' Union europeenne*, Dalloz, 6 edition, Paris, 2006.
- Clapie, Michel, *Manuel des institutions europeennes*, Flammarion, 3 edition, Paris, 2010.
- Giscard d' Estaing, Valery, *La constitution pour l' Europe*, Albin Michel, Paris, 2003.
- Isaac, Guy, Blanquet, Marc, *Droit general de l' Union europeenne*, Sirey, 10 edition, Paris, 2012.
- Jacque, Jean Paul, *Droit institutionnel de L' Union europeenne*, Dalloz, 5 edition, Paris, 2009.

- Manin, Philippe, *L' Union europeenne*, Pedone, N 6, Paris, 2005.
- Moreau, Philippe Defarges, *Les institutions europeennes*, Armand Colin, 3 edition, Paris, 1998.
- Pecheul, Armel, *Le traite de Lisbonne, La constitution malgres nous?*, Editions Cujas, Paris, 2008.
- Rideau, Joel, *Droit institutionnel de L' Union et des communautes europeennes*, L.G.D.J., 4 edition, Paris, 2002.
- Sauron, Jean-Luc, *Comprendre le traite de Lisbonne*, Gualino editeur, Paris, 2008.
- Shapira, Jean, Le Tallec, Georges, Blaise, Jean-Bernard, *Droit europeen des affaires*, PUF, Paris, 1994.
- Simon, Denys, *Le systeme juridique communautaire*, PUF, 3 edition, Paris, 2001.
- Vedi, Henri-Louis, *L' Europe a vingt cinq*, Dunod, Paris, 2004
- Зечевић, Слободан, *Институционални систем и право Европске уније*, Институт за европске студије, Београд, 2015.
- Самарџић, Слободан, *Европска унија*, Институт за европске студије, Едиција-Анализе, Београд, 1998.
- Сиђански, Душан, *Федералистичка будућност Европе*, Просвета, Београд, 1996.
- Хикс, Сајмон, *Политички систем Европске уније*, Службени гласник, Београд, 2007.

7) ЗАКЉУЧАК

Расписивањем референдума о останку у Европској унији Дејвид Камерон је отворио *Пандорину кутију* у политичком смислу. Наиме, управо је његова конзервативна странка пласирала причу о референдуму у јавности не би ли разрешила своје унутрашње програмске поделе, али су ове, и поред свега, остале присутне.²⁴ Тако је министар правде Мајкл Гов (*Michael Gove*), као утицајан конзервативац и близак пријатељ Камерона, објавио да ће подржати излазак из Уније што је, иначе, како је изјавио „најтежа политичка одлука у његовом животу.“ Још неколико министара се определило за исту опцију као што су Тереза Вилерс (*Theresa Villiers*) задужена за Северну Ирску, Јан Данкан Смит (*Ian Duncan-Smith*) министар рада, Џон Витингдејл (*John Whittingdale*) министар културе, као и шеф доњег дома британског парламента Крис Грејлинг (*Chris Grayling*). Министар унутрашњих послова Тереза Меј (*Theresa May*), за коју се сматрало да би могла да се придружи противницима останка у

---

²⁴ Sonia Delesalle-Stolper, *David Cameron se donne quatre mois pour convaincre*, Интернет: www.liberation.fr, 20.02.2016.

Унији, ипак је стала уз Дејвида Камерона као и министар привреде Сајид Џејвид (*Sajid Javid*). Ипак, најтежи политички ударац за председника британске владе дошао је од харизматичног градоначелника Лондона Бориса Џонсона (*Boris Johnson*) који се придружио присталицама изласка. Џонсон је истакао да не треба мешати лепоте Европе, одморе, дивну храну и пријатељства са политичким пројектом који не функционише деценијама и који прети да измакне демократској контроли.²⁵ Џонсон се противи свакој наднационалној интеграцији залажући се за међудржавну сарадњу. У овом контексту постоје анализе које најављују кандидатуру Бориса Џонсона за лидера британских конзервативаца уз промовисање новог програма странке.²⁶ Камеронов референдум о изласку из Европске уније отворио је и питање унутрашњих односа у Великој Британији. Познато је да се шкотске сецесионистичке странке залажу за останак у Европској унији и најављују отцепљење од Британије и приступање Унији у случају да ова последња изађе из њеног чланства. У овом тренутку тешко је проценити која од опција има предност у британском бирачком телу, јер агенције за испитивање јавног мњења које врше телефонске анкете дају убедљиву предност останку у Европској унији (IPSOS), док оне које врше истраживања преко Интернета дају благу предност евроскептицима (YouGov).²⁷ Процена референдумског исхода је утолико тежа ако имамо у виду да су британске агенције промашиле у погледу процене резултата прошлих парламентарних избора када нису предвиделе убедљиву победу конзервативаца. Камеронову кампању за останак у Европској унији отежава умешаност његовог оца, али њега самог у афери отварања “off shore” предузећа у Панами ради избегавања пореских обавеза (*Panama papers*). Без обзира на претходно изнето Дејвид Камерон води референдумску кампању са следећим аргументима: Оставши у Европској унији Велика Британија ће бити безбеднија од тероризма, јача у међународним односима и солиднија на економском плану. С друге стране, иако ниједан од шефова држава или влада чланица Европске уније не жели излазак Британије из Европске уније због њеног економског и геостратешког значаја, велико је питање да ли ће Унија бити складна творевина уз британски останак са „посебним статусом.“

---

²⁵ Philippe Bernard, “Boris Johnson defie David Cameron sur le “Brexit”, www.lemonde.fr, 22.06.2016.

²⁶ Sonia Delesalle-Stolper, “David Cameron se donne quatre mois pour convaincre”, Интернет: www.liberation.fr, 20.02.2016.

²⁷ “Brexit: le grand flou des sondages”, Интернет: www.challenges.fr, 26.02.2016.